

האינטראקציה החינוכית המשמעותית

ד"ר לירון און-
פסיכולוג חינוכי.

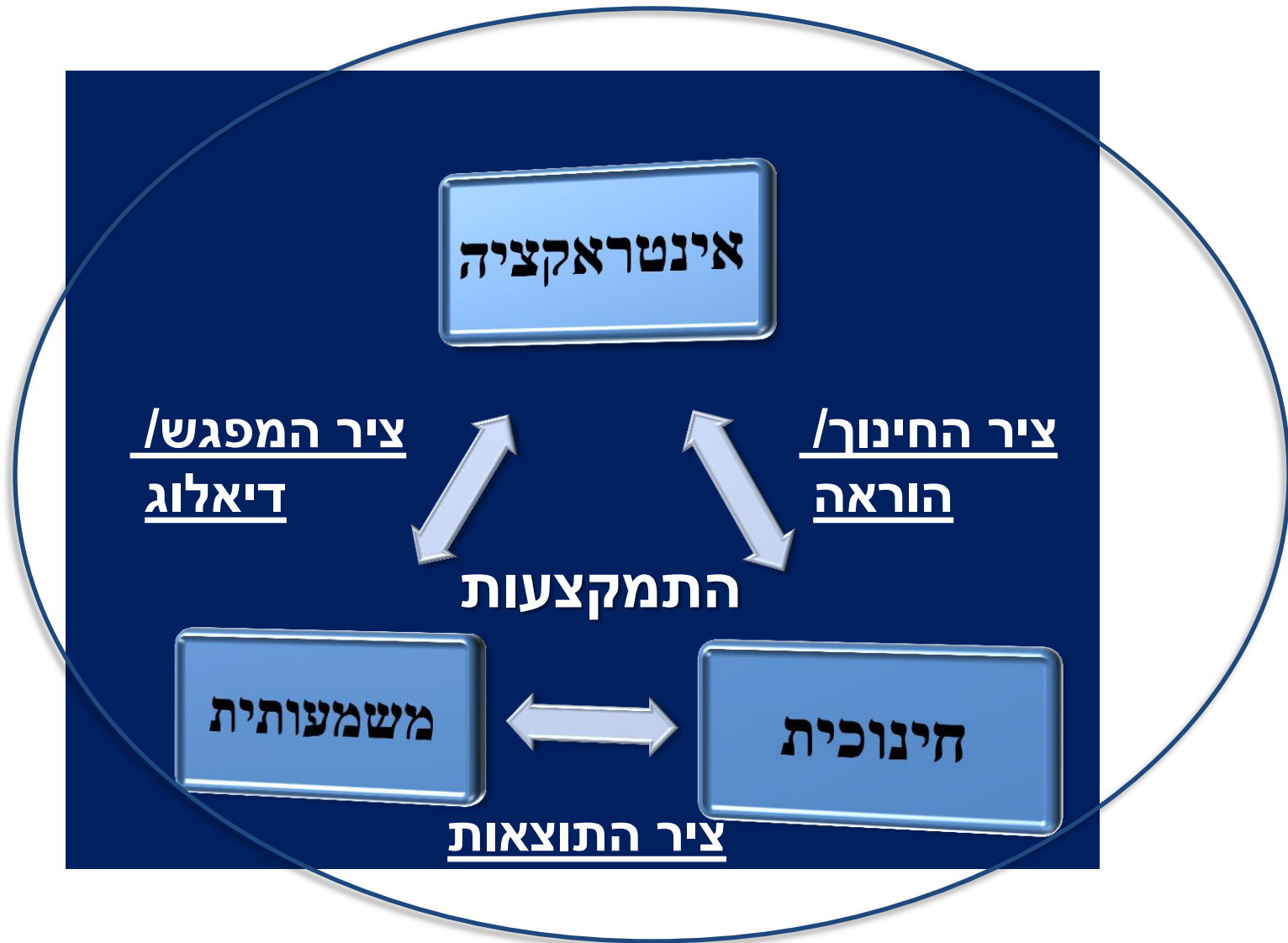
היחידה למניעת אלימות- שפ"י, האקדמית גורדון- חיפה.

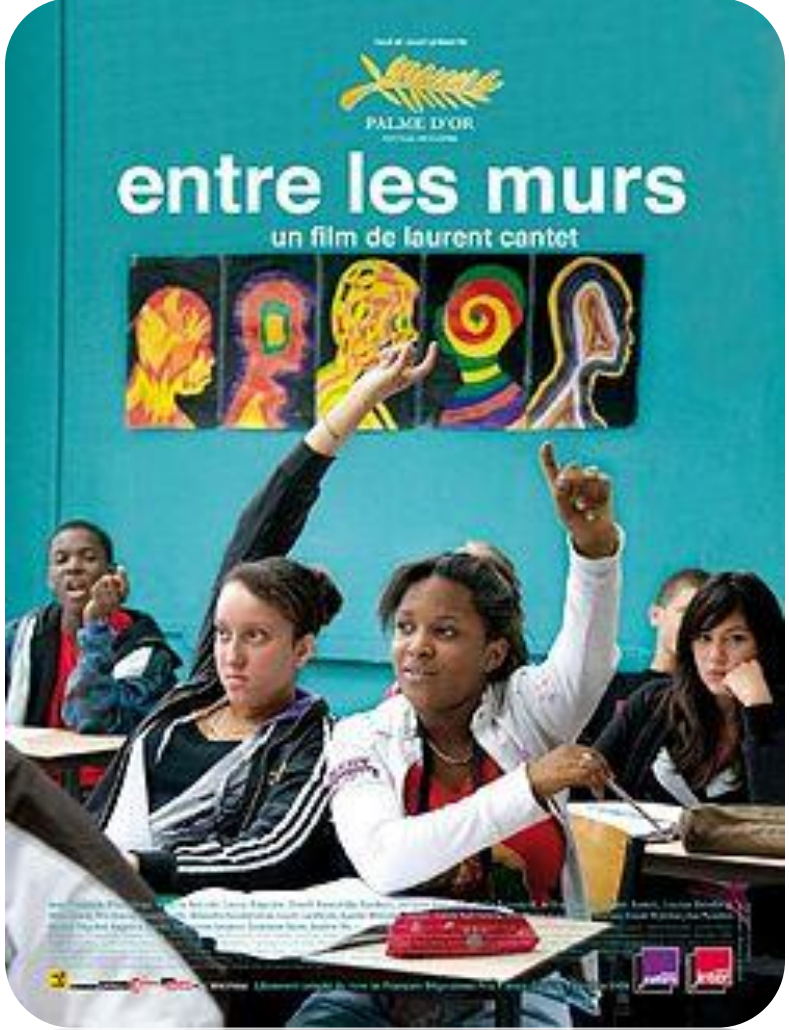
LIRONONN.CO.IL

מבנה ההרצאה

1. פתיחה- קטעי הסרט "בין הקירות"
2. הצגת ההמשגה של האינטראקציה החינוכית המשמעותית.
3. דיון.

אינטראקציה חינוכית משמעותית-

חווית למידה משמעותית

○ כוללת שלושה מרכיבים משמעותיים:

I. קשב: תשומת לב וריכוז בדבר שפוגשים.

II. מפגש: אינטראקציה בין העולם הפנימי של האדם לבין הדבר שפוגשים. בעת מפגש האדם חש עניין, רלוונטיות, מוטיבציה, מעורבות, הנאה, התרגשות, גירוי לחשיבה ועוד.

III. התמרה: האינטראקציה בין העולם הפנימי לבין האירוע המזמן שפוגשים עשויה לעורר מצב שבו דבר חדש מתחולל בעולמו הפנימי של האדם: תובנה, הבנה אחרת, יצריה חדשה, גילוי, ערעור על תפיסה קיימת, נתינת משמעות חדשה ועוד.

(פרנפס, וויינשטוק, 2012).

אינטראקציה חינוכית משמעותית- הבהרת מושגים.

- אינטראקציה- יחסי גומלין בהם כל צד משפיע ומושפע כאחד.
- אינטראקציה משמעותית- החוויה הסובייקטיבית מן המפגש, המתוארת באמצעות מודל: קשב- מפגש-התמרה.
- אינטראקציה חינוכית- יחסי גומלין המכוונים למטרות חינוך ועיצוב הלכי ההתנהגות והחשיבה של אחד הצדדים לפחות. נעשית בדרך כלל במסגרת בעלת מטרות חינוכיות ויזומה על ידי הצד "המחנך".
- חינוך משמעותי- השינוי המתמשך של דפוסי החשיבה וההתנהגות של הפרט כתוצאה מן האינטראקציה החינוכית-משמעותית.

האם אינטראקציה חינוכית משמעותית דורשת נוכחות של מורה משמעותי?

7

מורה משמעותי מסוגל ל...

1. הבנה נכונה של המסרים הרגשיים חברתיים של הילד.
  2. תגובה סמוכה ומתאמת להם.
  3. שידור של קבלה וחום רגשי כלפי הילד.
  4. הצעת עזרה לילד, במידת הצורך.
  5. הדגמת התנהגות מווסתת לעיני הילד.
  6. הצבת מסגרת מותאמת הכוללת גבולות הולמים.
- (שגיא- שוורץ וג'יני, 2008)

תלמידים תופסים מורה כמשמעותי אם...

1. הקשר עימו נתפס כאישי.
2. התקשורת עימו היא עמוקה ואינטנסיבית.
3. מתקיימת תחושה חזקה של שביעות רצון של התלמיד מהקשר עימו.
4. מתקיימת תחושת אמון בין התלמיד לבינו.

(Galbo, 1989)

ומה קורה אם המורה אינו נתפס כמשמעותי?

- אינטראקציה חינוכית משמעותית יכולה להתרחש גם מול מורה שלא משמעותי לתלמיד, אבל...
- היא מחייבת **התמקצעות-**
השקעה במקצועיות המביאה להפיכת האינטראקציה לחינוכית ומשמעותית!

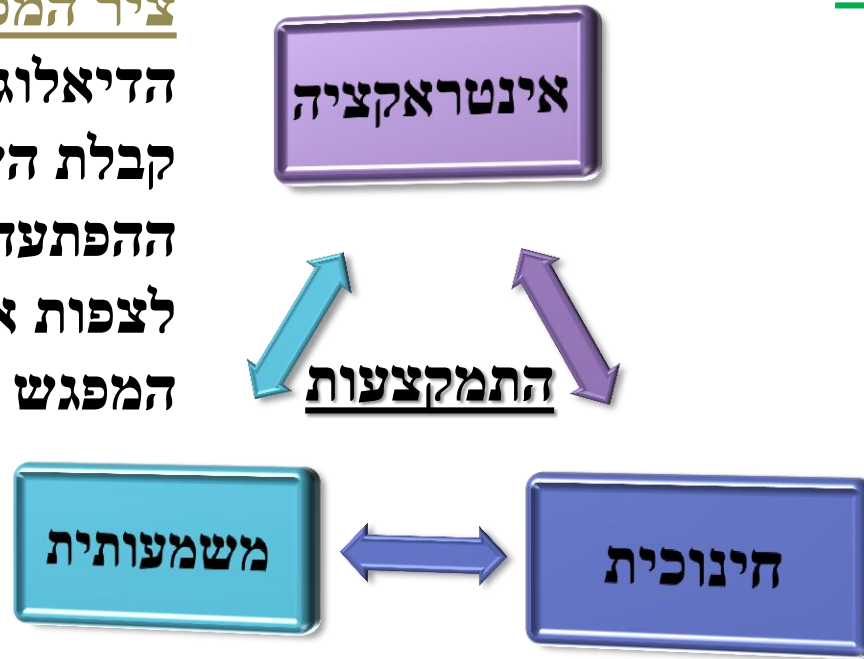
אינטראקציה חינוכית משמעותית

ציר ה"חינוך" / הוראה-

ההכוונה, המטרות, הערכים, המשוב, המעריך והמבקר, א- הסימטריה וחוסר השוויון הטמון במפגש בין "התלמיד" ל"מחנך"

ציר המפגש-

הדיאלוג, ההכלה, קבלת השונות והמגוון, ההפתעה ואי היכולת לצפות את משמעות המפגש

ציר התוצאות- השפעת האינטראקציה על התפתחותו האישית של התלמיד, העשרת התלמיד וקידומו ביחס למטרות החינוך

ביקורות ומתחים בין הצירים

○ ביקורת על ציר המפגש-

- ✓ "מדברים ולא עושים"
- ✓ גם כך מצב הישגי התלמידים בכי רע, בית- ספר צריך ללמד!
- ✓ בלבול בין זכויות התלמיד לחובותיו.
- ✓ תלמידים מפרשים "מפגש" כאובדן סמכות של המורה.
- ✓ מפגש אותנטי כרוך בחשיפה ומאיים על התלמיד ועל המורה.
- ✓ מפגש אותנטי עם המורה מבלבל את התלמיד לגבי תפקידו ותפקיד המורה.
- ✓ מפגש כולל מיומנויות "פסיכולוגיות" שמורים אינם מוכשרים לבצע/ אינם צריכים לבצע.

ביקורות ומתחים בין הצירים

- ביקורת על ציר החינוך / הוראה -
- ✓ הידע כבר אינו נחלתם של המורים.
- ✓ ערעור על תקפות הידע והצורך להנחיל קוריקולום אחיד לכולם.
- ✓ המורים מכשירים את דור העתיד בכלים של העבר.
- ✓ עיסוק בידע כמוהו "לתת דגים" ולא "לתת חכה".
- ✓ חינוך פורמאלי מטשטש את השונות הרבה בין תלמידים כבני אדם וכלומדים.
- ✓ ההערכה והביקורת הנלוות לתהליך ההוראה מעודדות קונפורמיות / תחרותיות / מדכאות יצירה וביטוי אותנטי של אישיות התלמיד.
- ✓ המורה מתייחס בעיקר לקצוות - למצטיינים או ל"בעייתים".

ביקורות ומתחים בין הצירים

○ ביקורת על ציר התוצאות-

- ✓ העיסוק הרב במדדי ההערכה הופך את הסדר בין האמצעים למטרה.
- ✓ בתי-ספר הופכים להיות "בתי חרושת לציונים".
- ✓ העמדת מלאכת החינוך על תוצרים נצפים שומטת את הקרקע מן היכולת ליצור מפגש אותנטי עם תלמידים שונים ולהורות באופן דיפרנציאלי ובקצב מתואם לכל תלמיד.
- ✓ הציון אינו משקף את מהות תהליך הלמידה.
- ✓ העמידה בקריטריונים ובמבחנים יוצרת אקלים תחרותי אצל מורים ותלמידים.
- ✓ הניסיון לכמת ולהעריך אובייקטיבית מדדים חינוכיים בתחומי הלמידה וההתפתחות הרגשית אינו קביל ומהימן.

המקרה הבא מתואר באתר "כפכפים" - אתר ביה"ס הדמוקרטיים-

רויטל יהלום, בית הספר הפתוח הדמוקרטי, יפו,
בת 35, רווקה + עציץ, גרה בגבעתיים.

תפקיד בבית הספר: חונכת בתיכון, מורה (גן-י') לפילוסופיה של החינוך,
חשיבה יצירתית, שעת סיפור ודרך האמן. אחראית מרכז ספריה
וחברת ועדת ספריה, מובילת פרויקט יחד שותפות הורים
ורכזת פדגוגית של בית הספר.

ספרי על מקרה שמבטא מבחינתך את משמעות החונכות.
אני רוצה לספר על מפגש מאוד משמעותי עבורי של החונכו הקצוצני שלי בגיבון השנה.

שמתי לב שרבים בניג הספר משתמשים בקלסור כמעט בכל שיחה, ו"יורדים" אחד על השני בחזרוג ונצחוק.
בלי לשים לב שיש שימוש נשפה גסה. הדיבור ה"לא מכבד" הרקיים גם במפגשים שלנו בגחילג השנה. כל
פעם שהשתמשתי אידי נשפה כבו עצרתי וסקפתי, שמתי גבול ברור.

אני מאמינה שכדי ליצור מקום ביאה ומואן בקצוצני, אנחנו צריכים להגותא בכבוד, ולבחור בנחירוג אג
המילים שלנו.

בגחיליך המפגש הזה חילקתי דפים לבנים גדולים וביקשתי מכולם לכתוב את כל הקלסוג שהם מכירים. הילדים כתבו וכתבו עוד ועוד... שפה כל כך צבעונית ומשוננת שלא הכרתי... אחר כך הוספנו לקלסוג בפורטים באישים ובסתיים שהורדנו מאגר לקלסוג מיוחד באינטרנט. ואז הסגבלנו וניסנו למיין את הקלסוג. ראינו שהביארים התפוצים הם: לקלסוג העוסק במונחיה גוף, נאיג מניג, מניג, מניג ג'נר, יכולות מניג, ועוד. ניסנו להבין מה המסר המסגרי מאחורי הקלסוג האלו, ומה הן משקפות בחברה שלנו.

אחר כך העמקנו ונכנסנו פנימה, לחוויות האישיג שלנו. מני לקלסוגי בפעם הראשונה אינו לקלסוג הכאיבה לי את מני לקלסוגי ופיעעגי בו מני אני מלקלסוג אלו מני מפרה את הקלסוג שלי למה אני מלקלסוג

הפענו למסרתה שאנחנו משגמשים בשפה אלימה ושמעים כל כך הרבה ללא סבינו שאנחנו
מאזנים את הרישום. אנחנו מרחספסים ולא מודעים לעוצמה של השפה שלנו.
כל אחד ואחד סיפר על חוויה מהלכות המורכבת שבה שמעו או השגמו או חוו שפה אלימה
ואיבדו כח של גמיות.

לסיום, חילקנו לכל אחד ואחד זמן היום יבול וצבעוני. על חר, ורגי ושימה: עליהם
להסגור עם הזמן, שמאל גמיות יבול רוח. לאורך כל היום אסור לראש או להשגמ
בשפה אלימה, גם לא בצחוק. כחש שפולה על שפיהם ללא, עליהם לשחרר את הזמן את
השמים, אך סימבולי המזנה אבן גמיות.

החברה ניסו, הגאון, והלך אפילו הצליחו לשמור על הזמן עד שהזכו
הזיגה. אולם הרוז נאלצו להחרג אג הזמן ברעם של גסכול, כעם
ושימוש בקלטה. מי שהגבונן גבחולף, יכול היה לראוג לאורך היום כולו,
נערים ונערוג משחרים בלונים צבעוניים אל השחקים.

גחיר אובזן הגאיוג

